

Ieromonah
SAVATIE BAȘTOVOI

Prețul iubirii

PREȚUL IUBIRII este o carte despre căutările eterne ale oamenilor și despre pe ce cale sînt nevoiți să-și plătească pentru a le avea. Uneori oamenii plătesc cu viața lor prețul fericirii și al iubirii, fără ca măcar să ajungă să le trăiască.

Pornită în căutarea fericirii, români au ajuns să viziteze aproape tot în lume. În această carte sînt culese cele două conferințe din Germania, susținute în invitația Mitropolitului Serafim al Germaniei și al Europei Centrale și de Nord în orașele Nürnberg, München, Frankfurt și Trier, precum și o conferință din Chișinău și una din Iași. Vorăcile scrieri a discipolilor parțiale în mijlocul românilor din Germania și de acolo prezintă un text viu, ușor de urmărit, care a selectat și a disciplinat principalele teme de interes, cum ar fi: Unitatea, Educația, Fericirea, Cultura, Generația nouă față de Generația veche, Iubirea.

Orațiunea are farmecul ei și trebuie să cucerască tot mai mult teren în fața cuivitorilor. canale de Youtube oferind o audiență mult mai mare. Totuși eu nu mă consider un vorbitor, ci un scriitor, de aceea conversatia discutiilor

CATHISHA

Cuprins

Despre unitatea Bisericii	9
Despre educație	67
Despre fericire	127
Predică la cuvintele Mântuitorului „Cine va mărturisi despre Mine în fața oamenilor și Eu voi mărturisi despre el în fața Tatălui ceresc”	159
Despre Sfânta Scriptură și rugăciune	173
În căutarea dragostei	193
Prețul iubirii	215
Prețul iubirii (reconstituire)	233

Despre unitatea Bisericii¹

1. Reminiscențele liturgice ale Europei; 2. Euharistia ca chip al unității depline în Biserică; 3. Împărtășindu-ne cu Hristos, ne unim și cu ceilalți membri ai Bisericii, adică unii cu alții; 4. Din pricina păcatelor, temeiul unității în Biserică nu este Euharistia, ci Pocăința; 5. Ne împărtășim nu pentru a obține miracole imediate, ci pentru a ne face mădulare lucrătoare ale iubirii lui Hristos; 6. Mărturisirea neputințelor îi unește pe oameni, iar afișarea triumfalistă a succesului dezbină; 7. Spovedania este o manifestare a iubirii, ne dezgolin în fața celui pe care îl iubim; 8. Pentru păstrarea armoniei sufletești se cuvine a păstra starea de la spovedanie

SÎNT pentru prima dată în Germania, dar am venit cu toată deschiderea pentru că îl știam pe Înaltul Serafim, știam că, acolo unde este un mitropolit, unde este Biserica, unde sînt frații noștri, toate sînt apropiate și nu am nevoie de prea multe informații și cunoștințe pentru a mă simți liber și ca acasă.

¹Nürnberg, Biserica Mitropoliei Germaniei, 31 mai 2018.

Este pentru prima dată când vin pentru că nu prea am fost atras de călătorii și îndeobște am suferit de o prejudecată legată de cultura europeană, așa cum am cunoscut-o eu prin școlile de artă și prin alte cărți, o cultură secularizată, preocupată de probleme care nu-mi sînt aproape sufletește. Dar am descoperit aici întreaga istorie a creștinismului Bisericii primare. Pîna și zidurile sînt calde, sînt apropiate și cred că despre Europa cunoaștem ceea ce vrea să spună povestitorul. Așa că, dacă vrei să vezi aici un leagăn al creștinismului, desigur că îl găsești.

Pentru a spulbera urmările acestei propagande culturale de care vrei-nu vrei sîntem atinși, am aflat că astăzi este în Germania o sărbătoare care este consfințită și de stat, o sărbătoare a Euharistiei. Vă dați seama că nu mi-aș fi închipuit acasă o sărbătoare a Euharistiei! Cum să o motivezi? Haide, că sărbătoarea Sfintei Treimi, a Sfîntului Andrei, a Înălțării sînt mai de înțeles, dar Euharistia este un lucru profund bisericesc, este inima Bisericii, este însuși Trupul Mîntuitorului, al Dumnezeuului nostru. De aceea, să faci o sărbătoare de stat, mai ales într-un stat care este un loc al credințelor care nu mai înțeleg Împărtășania așa cum o înțelege Evanghelia și cum o înțelegem noi, este foarte interesant. Pornind de la asta, aș vrea să cugetăm asupra Euharistiei, pe care noi o numim și Cuminecătură, adică

Împărtășanie, adică ceea ce ne adună la un loc, ceea ce face din noi o comuniune, ceea ce face din noi un trup.

Prorocul David spunea că ce este mai bine și mai frumos decît a fi frații împreună¹; frații, adică noi. Adică, ce este mai îmbucurător decît atunci cînd te aștepți să fie mai puțini, ei să fie mai mulți? Adică atunci cînd ești singur să mai vină cineva?

Am gîndit: care ar fi prilejul care să ne unească?

Partea aceasta teoretică, despre care bine a vorbit Înaltul, este o preocupare de cîteva zeci bune de ani, poate chiar mai bine de 100 de ani, în care fel de fel de teologi, profesori au făcut temă de discuție din chestiunea Bisericii. Diverse voci au spus că ceea ce ar trebui să ne unească este viața liturgică, de pildă; că toți ne unim în Împărtășanie, ne facem același trup, și asta cu siguranță ne va duce mai aproape. Alții au zis că dacă vom lucra împreună, dacă ne vom ruga împreună, ne vom uni. Totuși experiența din ultimii ani, cînd în România se vorbește foarte mult despre deasă împărtășanie, despre profunzimea unirii liturgice, arată că ceva ne lipsește pentru a fi cu adevărat uniți. Un număr destul de mic de credincioși pătrund această taină și întrunirile nu par să se înmulțească.

Am gîndit atunci: unde este neînțelegerea noastră, unde este scăparea? Pentru că toți au dreptate: în toate

¹ Psalmi 132, 1.

poruncile lui Hristos ne întâlnim și ne unim și cu atât mai mult în unirea desăvârșită, Împărtășania. Totuși nu trebuie să uităm că unirea aceasta în Euharistie se produce în măsura în care noi înșine sîntem deschiși și putem deveni vase ale Duhului Sfînt care să încapă, să cuprindă revelația Bisericii. Dacă nu sîntem la măsura aceasta, încapă în noi atîta cît sîntem, și legătura cu ceilalți nu se produce în mod obligatoriu.

Atunci cînd ne împărtășim cu Hristos trebuie să avem și conștiința că ne împărtășim cu întreg trupul Bisericii, pentru că în acest trup tainic Hristos ne întrunește pe toți. De aceea El spune că „Eu sînt vița și voi sînteți mlădițele”¹. Și noi sîntem parte din El, prin împărtășirea cu Trupul și Sângele Lui, așa cum citim în toate rugăciunile de Împărtășanie (pe care dumneavoastră desigur le cunoașteți), ne facem mădulare ale lui Hristos, toate mădularele noastre și cele cinci simțuri se pătrund și devin una cu Hristos, dar și cu mădularele celelalte, ale fraților noștri. În această taină noi devenim una și căpătăm conștiința prin care trăim descoperirea iubirii și o facem lucrătoare. În Liturghie noi începem să ne iubim unii pe alții și îndeplinim cu adevărat rostul împărtășaniei cu Hristos.

Noi nu ne împărtășim cu Hristos pentru ca dintr-odată să începem a levita, dintr-odată să scăpăm de

¹Ioan 15, 5.

gînduri proaste, dintr-odată să devenim mai rîvnitori la rugăciune și așa mai departe. Sigur că și acestea sînt niște urmări, ele sînt niște efecte secundare dacă vrei, normale, firești, ale Împărtășaniei. Dar scopul nostru este acela de a ne împărtăși cu iubirea Lui, de a deveni mădulare vii ale iubirii. Pentru că Hristos Care S-a înălțat la ceruri și ne-a trimis nouă pe Duhul Său Mîngîietor ne vrea pe noi mădulare ale iubirii Lui, ca noi să putem lucra în chip văzut iubirea Lui. De aceea ne și spune că „dacă ați făcut unuia dintre aceștia mici, Mie Mi-ați făcut”¹. Dacă ați făcut milostenie, dacă ați adăpat un călător însetat, dacă i-ați dat de mîncare, dacă ați cercetat pe cineva în temniță sau pe un bolnav, Mie Mi-ați făcut. Adică noi devenim unelte ale lucrării văzute, palpabile a iubirii lui Hristos în lume.

Aici este rostul deplin al Împărtășaniei și prin asta teoria Liturghiei devine întru totul practică, întru totul necesară și ușor de înțeles pentru noi. Pentru că dacă rămînem în filosofări și discuții fără capăt despre cît de bine este să te împărtășești mai des sau mai rar, rămînem în această zonă a teoriei pe care a pomenit-o Înalțul Serafim, și care, deși ar trebui să nască o aprindere în inima noastră spre dragoste și duhovnicie, de foarte multe ori ne pune doar în postura de a riposta, de a ne încrîncena, de a ne manifesta cunoștințele, pentru

¹Matei 25, 40.

că și ele pot fi o formă de revărsare a orgoliului, chiar și atunci când apără aspectele drepte ale credinței. Dar practica, și folosul, și nevoia vie a Împărtășaniei sînt acelea când noi ne împărtășim cu iubirea și devenim unii altora prilej de bucurie, de ajutor.

Dincolo de asta m-am gîndit că sigur Hristos lucrează în noi toți atunci când ne împărtășim cu El. Dar dacă lucrurile ar fi atît de simple, după prima Împărtășanie noi ar trebui să devenim sfinți, ar trebui dintr-odată să-i iubim pe toți și poate că nici nu ar trebui să mai cădem din acea stare dacă lucrurile s-ar petrece cumva așa, printr-o lucrare obligatorie pe care cei mai mulți dintre noi o așteptăm de la Sfintele Taine. Așteptăm, de pildă, ca prin Împărtășanie să ne vindecăm de boli, așa, pe loc, să devenim mai buni, tot așa, pe loc, și multe alte lucruri așteptăm, uitînd că Dumnezeu este peste tot, Dumnezeu este din veac, Dumnezeu este cu noi, ne aude și lucrează în diferite chipuri și nu este nici o obligație și nicăieri nu spune că există vreun gest omnesc sau vreo faptă care ar putea să-L oblige pe Dumnezeu să îndeplinească un lucru sau altul în legătură cu lumea atunci și anume, așa cum o dorește omul. Toate sînt în voia sfîntă a lui Dumnezeu și, în iubirea Lui, El hotărăște cu fiecare dintre noi așa cum este bine. De aceea, desigur, ne împărtășim și spre sănătatea sufletului și a trupului, așa cum Îl rugăm, dar avem atîția

sfinți care au fost bolnavi. Unii s-au însănătoșit pe loc, alții, nu. Pentru că nu asta este cel mai important. Noi avem proroci care au fost uciși, noi avem mari sfinți, cum era Ioan Gură de Aur, care suferea de ulcer la stomac și de alte boli, și Apostolul Pavel se pare că a avut metehne trupești, așa că nu acesta este scopul, nu acesta este primul lucru pe care trebuie să-l așteptăm de la Dumnezeu, deși este bine să le cerem întotdeauna și să avem credință că le primim, dar să nu ne tulburăm dacă acestea nu se întîmplă, pentru că Dumnezeu are și alte lucrări. Scopul nostru trebuie să fie transformarea noastră în mădulare lucrătoare ale iubirii lui Hristos.

M-am întrebat ce ne lipsește nouă, de ce lucrarea asta nu ne unește, chiar așa cum am fi vrut noi, cum ne-am fi așteptat, și precum teoreticienii, care au discutat foarte mult prin conferințe pe la ASCOR sau prin adunările preoțești chiar, au făgăduit. De ce nu s-a întîmplat totuși această unire miraculoasă și previzibilă teoretic prin împărtășirea deasă cu Sfintele Taine? Să ne întoarcem la Evanghelie și să încercăm să înțelegem ce ne apropie pe noi de Împărăția lui Dumnezeu.

Sfîntul Proroc Ioan spune: „Pocățiți-vă, că s-a apropiat Împărăția cerurilor!”¹ Așa cum reiese din primele cărți creștine, mai ales din *Patericul egiptean* (manual de practică ascetică) unde se vorbește foarte puțin

¹ Matei 3, 2.

despre lucrarea amănunțită a Sfințelor Taine, cum vorbim noi astăzi, ci se vorbește foarte mult despre pocăință, cred că pocăința este temeiul unității noastre. Cred că pocăința, mărturisirea, este ceea ce ne unește cel mai firesc. De aceea și apostolul ne spune nouă, tuturor: „Mărturișiți-vă neputințele unii altora. Purtați sarcinile unii altora, adică neputințele, și așa veți împlini legea lui Hristos.”¹

Cred că aici, mai mult decît acasă, fiecare simte cît de profunde sînt aceste cuvinte ale apostolului, spuse acum 2000 de ani către creștinii care apăreau peste tot într-un imperiu, de altfel păgîn, într-un imperiu cosmopolit, într-un imperiu plin de toate neamurile, așa cum este astăzi Europa. Acolo unde erau amestecați sirienii cu grecii, cu evreii, cu romanii, cu spaniolii, cu italienii, cu germanii, așa cum sîntem noi astăzi amestecați. Unora ca aceștia le spune apostolul: purtați sarcinile unii altora. Mărturișiți-vă păcatele, neputințele unii altora și așa împliniți legea lui Hristos. În această mărturisire a neputințelor ne unim, pentru că aceasta este Taina Pocăinței, această înțelegere ne deschide spre iubire.

Lumea de azi mărturisește biruințele, triumful. Dacă veți deschide Facebook-ul, veți vedea acolo numai oameni triumfători. Ei toți sînt în vacanță, mănîncă

¹ Galateni 6, 2.

cea mai bună mîncare, stau pe niște scaune comode într-o lumină foarte frumoasă, au prieteni buni care îi felicită la zilele de naștere și la toate evenimentele. Femeile sînt cu flori în brațe, bărbații tocmai au mai cîștigat cîte ceva sau și-au mai cumpărat cîte un lucru scump, au fost avansați, au primit premii. Foarte rar veți mai vedea vreun om care spune că e păcătos, că n-a putut să facă ceva, un om care a ratat ceva. Nu poți spune că ai ratat pentru că s-ar putea să îți pierzi locul de muncă, să nu mai fii angajat. Astăzi trebuie să ai un CV impecabil. Trebuie să ștergi de pe lista faptelor tale, a evenimentelor din viața ta, tot ceea ce ar strica o bună impresie despre tine, atît pe plan profesional, cît și pe planul calității tale de om. Tu ești un foarte bun prieten, ești milostiv, tu îi ajuți pe toți, deși fiecare știe foarte bine cum este el de fapt.

Această spovedanie inversă, această mărturisire triumfătoare a unor oameni care afișează bunătate, cumsecădenie, milă, devotament, nu a reușit să unească oamenii. Pe acești oameni este foarte greu să-i aduni la un loc dacă ei nu au ceva de cîștigat acolo, ceva material, ceva la propriu. Ceea ce ne unește totuși sînt neputințele noastre. Este paradoxul credinței noastre creștine, că în aceste neputințe noi ne unim.

Dar cum? Purtînd neputințele unii altora! Uitați-vă ce lucru nemaipomenit spune Apostolul Pavel în plin

Imperiu Roman, imperiul triumfului, pentru că trebuie să știți că acest triumf și acest orgoliu al omului biruitor erau la apogeu atunci când Apostolul Pavel spunea să ne mărturisim neputințele unii altora. În această spovedanie, în această mărturisire a propriei neputințe noi primim iertare și devenim mai puternici; invers decît în lumea oamenilor. Într-o instanță omenească, atunci când îți mărturisești neputința ești vinovat. Dacă o negi, ai prezumția nevinovăției. La noi este invers. La noi pînă și cel drept, atîta vreme cît își arogă această dreptate, se învinovățește pe sine, așa cum vedem din pilda vameșului și a fariseului. Dumnezeu judecă invers lucrurile, și taina Bisericii răstoarnă mersul și ordinea universului acesta omenesc. Dumnezeu va zdrobi sfaturile boierilor¹, ale stăpînitorilor, ale oamenilor, toate aceste judecăți prin care omul încearcă să-și salveze propriul nume, propria persoană, propria față.

Vedeți cum în teologia noastră încă de la început se folosește noțiunea de față, de chip, și de aceea noi chiar și în popor, în limba noastră română veche spunem la „fața ta” sau „fața dumitale”, „față” în sens de persoană. Noi Îl cinștim pe Dumnezeu în trei fețe. Și uitați-vă

¹ „Domnul risipește sfaturile neamurilor, leapădă gîndurile popoarelor și defaimă sfaturile căpeteniilor (boierilor, în traducerea veche)” (*Psalmi* 32, 10).

că acest Facebook vine astăzi tot pe tema feței și acaparează fața, chipul, esența persoanei. Lumea întregă s-a strămutat acolo, numai că are falsă față. Și toată falsitatea, desigur, se vede în deșertăciunea ei atunci când fața virtuală rămîne, iar omul a murit. Noi încă mai putem să scriem comentarii, să-i dăm like-uri, deși el merge de acum în fața Dreptului Judecător.

Dacă este ceva ce trebuie salvat acum, și dacă este vreo lucrare acum în jurul căreia trebuie cu adevărat să ne unim, este chiar unitatea noastră. Nu degeaba Biserica este adunare în etimologia sa, și nu este nimic mai adevărat decît o întîlnire față către față, așa cum o facem noi astăzi. Pentru asta merită uneori, merită oricînd, dar uneori chiar trebuie și putem face mii de kilometri pentru a ne vedea. Dacă apostolii au făcut mii de kilometri pe jos pentru a vedea fața fraților de la capătul lumii, cu atît mai mult noi astăzi. Să știți că nu sîntem chiar așa de mulți precum arată sondajele sociologilor. Nu sînt atît de importante și relevante statisticile care vin să ne măgulească că sîntem 80-90 la sută, 2000 la sută. Sîntem atîți cîți sîntem și sîntem atît cît ne vedem, cît ne rugăm unii pentru alții. De aceea trebuie să ne iubim unii pe alții, să găsim prilejul de a ne întîlni.

Prilejurile nu trebuie inventate. Sigur că slujbele noastre care se fac duminica și la sărbători sînt mai